

volstaan met het constateeren van de accuratesse van het boekhoudtechnische apparaat.

In publieke functie is het de taak van den accountant vast te stellen of de werkelijkheid met het verslag overeenstemt. De controle is dus een materiele en geen formeele controle. De controle-techniek moet derhalve zijn gericht op het vaststellen van den werkelijken gang en stand van zaken.

Cheeken is een formeel controlemiddel en kan daarom niet meer zijn dan een hulpmiddel bij de controle. Allereerst moeten de werkelijke bedrijfstransacties worden geverifieerd. En daartoe is het noodig de afzonderlijke transacties na te gaan en deze in gezamenlijk verband te beschouwen. Het is om deze reden dat wij zoo grooten nadruk leggen op de controle van de goederenrekeningen en het cheeken van de chronologische registers als onvoldoende aanmerkten.

Een materiele controle van de transacties zal in sommige ondernemingen ongetwijfeld practisch onuitvoerbaar zijn. De eenige conclusie hieruit kan m.i. zijn, dat een dergelijk bedrijf niet voor accountantscontrole ten dienste van het publiek in aanmerking kan komen en dat derhalve een controleopdracht tot dit doel in dergelijke ondernemingen niet kan worden aanvaard.

Want een „publieke” verklaring, dat de cijfers van het jaarverslag met die van de boeken overeenstemmen heeft geen zin indien dit niet tevens beteekent dat de cijfers van de boeken de werkelijkheid weergeven. Een dergelijke verklaring — ook al sluit de formulering strafrechtelijke aansprakelijkheid uit — is bovendien veelal misleidend en in ieder geval strijdig met een eerlijke opvatting van de accountantsfunctie en daarom onwaardig.

De controle-middelen en controle-techniek moet geëvenredigd zijn aan het doel van de controle. T.a.v. de controle in publieke functie wil dit zeggen dat de controle moet gericht zijn op den werkelijken gang en stand van zaken en niet op de formeele administratie.

De opmerkingen van Drs. *Bedeaux* vallen deze stelling niet aan, doch waren mij aanleiding de kern van het betoog nogmaals iets scherper naar voren te brengen.

VAN WAES

BESLECHTE GESCHILLEN

Red. Prof. Mr. CHR. ZEVENBERGEN

(Bijdragen en mededeelingen zende men aan den Secretaris der Redactie)

Volstortingsplicht van een aandeelhouder in een Naamlooze Vennootschap

Een zekere *de Boer*, aandeelhouder der Naamlooze Vennootschap Veendammer Hypotheekbank had — nog onder de werking der oude wet — een niet-volgestort aandeel overgedragen aan *Woltman*, Directeur dezer N.V., zonder dat de Directie en de Commissarissen zich met den nieuwen verkrijger hadden tevreden gesteld en den vroegeren aandeelhouder, *de Boer*, van alle verantwoordelijkheid hadden ontslagen. Krachtens art. 43 (oud) van het Wetboek van Koophandel bleef *de Boer* mitsdien tot volstorting tegenover de vennootschap verbonden. Inmiddels was de Veendammer Hypotheekbank failliet verklaard en spraken de faillissementscuratoren *de Boer* tot volstorting aan, welke vordering door de Rechtbank werd toegewezen.

De Boer legde zich bij deze beslissing niet neer, doch ging in hooger beroep en, nadat hij door het Hof in het ongelijk was gesteld, in cassatie.

Weliswaar, zoo stelde hij voorop, heeft *Woltman* het aandeel weer aan een ander overgedragen, maar aangezien die over-

dracht nietig was, gelijk ik te bewijzen aanbied, is *Woltman* nog steeds aandeelhouder. Waar nu de N.V. Veendammer Hypotheekbank met *Woltman* een overeenkomst heeft gesloten, krachtens welke deze, tegen een contra-praestatie van zijn kant, ontslagen werd van zijn verplichting tot volstorting, ben ik als zijn voorman eveneens bevrijd.

Stel echter, zoo redeneerde hij verder, dat ik op den zoo juist genoemden grond niet ontslagen ben, dan ga ik toch in ieder geval vrij uit doordat ik, tengevolge van het door de Naamlooze Vennootschap aan *Woltman* verleende ontslag van diens stortings-verplichting, niet kan treden in de rechten, die zij tegen *Woltman* had. Volgens art. 1885 van het Burgerlijk Wetboek immers is de borg ontslagen, wanneer hij, door toedoen van den schuldeischer, niet meer kan treden in diens rechten. En dit artikel behoort op de verhouding tusschen vroegeren en tegenwoordigen aandeelhouder analogisch te worden toegepast.

Ziehier in hoofdtekken weergegeven het door *de Boer* gevoerde verweer.

* *
*

Wanneer we daarop nader ingaan, dan treft het ons, dat *de Boer* het noodig gevonden heeft, voorop te stellen het nog-aanwezig-zijn van de hoedanigheid van aandeelhouder bij *Woltman*. Waarom, zoo kan men vragen?

De verklaring daarvan zal wel moeten worden gezocht in het arrest van den Hoogen Raad van 30 Januari 1931¹⁾, gewezen in een soortgelijke zaak. Zekere *Zuiderweg* had, evenals *de Boer*, een aandeel in de N.V. Veendammer Hypotheekbank overgedaan aan *Woltman*. Ook hij beriep er zich op, dat hij, tengevolge van het door de Bank aan *Woltman* verleende ontslag van diens stortingsplicht, niet meer in haar rechten tegen *Woltman* kon treden. Ten onrechte, oordeelde de Hooge Raad. Want volgens Uw eigen bewering, zoo hield hij *Zuiderweg* voor, heeft *Woltman* het aandeel weer overgedragen aan een ander en is hij dus, evenals gij, *gewezen* aandeelhouder. Maar dan kan er ook van een subrogatie Uwerzijds in de rechten der Bank tegen *Woltman* geen sprake zijn. Gij beiden zijt, als gewezen aandeelhouders, op grond van art. 43 (oud) van het Wetboek van Koophandel *zelfstandige* schuldenaren der Bank ten aanzien van het nog te storten bedrag; tusschen U bestaat geenerlei rechtsband, krachtens welken onderling verhaal terzake van het door een Uwer aan de Bank betaalde zou kunnen plaats vinden. Mitsdien faalt Uw beroep op art. 1438, 3° van het Burgerlijk Wetboek,²⁾ wijl daarop „slechts in die gevallen met vrucht beroep kan worden gedaan, waarin tusschen onderscheidene schuldenaren van elders een rechtsband bestaat, in dier voege, dat het of de schuld is van een en de anderen gehouden zijn die voor hem te voldoen, of het een schuld geldt, die naar de onderlinge verhouding gemeenschappelijk moet worden gedragen, zoodat zij met elkander tot voldoening gehouden zijn”.

Het was blijkbaar met het oog op dit bezwaar, dat *de Boer* stelde en te bewijzen aanbod, dat *Woltman* nog steeds aandeelhouder was.

* *
*

Gelijk boven werd aangegeven beriep *de Boer* zich te zijner bevrijding op een tusschen de Bank en *Woltman* gesloten overeenkomst, waarbij deze tegen een contra-praestatie van zijn verplichting tot volstorting werd ontslagen. Deze overeenkomst bevatte onder meer de volgende bepalingen:

¹⁾ Opgenomen in *Weekblad v. h. Recht*, nr 12267 en in *Nederlandse Jurisprudentie* 1931, bl. 764.

²⁾ Het artikel luidt: Subrogatie heeft plaats uit kracht der wet, ten behoeve van dengene die, met anderen, of voor anderen, gehouden zijnde tot voldoening eener schuld, belang had om dezelve te voldoen. Gewoonlijk neemt men aan, dat eronder vallen hoofdelijke schuldenaren, schuldenaren eener ondeelbare verbintenis („met anderen”) en borgen („voor anderen”).

„De comparanten ter eene zijde (curatoren) zullen noch de comparanten ter andere zijde noch de echtgenoot van genoemden heer *Jan Jacob Woltman* tot volstorting van te hunnen name geluid hebbende aandelen der Veendammer Hypotheekbank aanspreken. Zij blijven evenwel gerechtigd van alle andere, zoo vroegere of latere houders dier aandelen volstorting te vorderen, met dien verstande, dat tegen aldus aangesproken aandeelhouders door de comparanten ter andere zijde op de onderwerpelijke dading geen beroep zal kunnen of mogen worden gedaan.”

Het Hof was het met deze redencering van *de Boer* niet eens. Het oordeelde, dat een overeenkomst, waarbij een vennootschap een aandeelhouder ontslaat van zijn stortingsplicht, nietig is als in strijd met de wet. Daarmee kwam aan *de Boer's* verweer de feitelijke grondslag te vervallen.

De Hooge Raad³⁾, aan wien de zaak in laatste instantie werd voorgelegd, bleek van hetzelfde gevoelen en overwoog onder meer: dat „het inderdaad eene Naamlooze Vennootschap — en dus ook de curatoren in haar faillissement, die te dezen aanzien zoowel hare rechten moeten uitoefenen als aan de voor de Naamlooze Vennootschap geldende wetsbepalingen zijn onderworpen — niet geoorloofd is dusdoende de zekerheid, welke voor de schuldeisers in den stortingsplicht van den aandeelhouder gelegen is, aan te tasten.”

Deze formulering luidt, evenals die van het Hof, algemeen en sluit geen enkel geval uit. Daarom is er m.i.⁴⁾ strijd tussehen dit arrest en dat van 26 Juni 1931,⁵⁾ waarin werd overwogen, dat de stortingsplicht kan tenietgaan in nog andere gevallen dan in dat van werkelijke volstorting en van overdracht van het aandeel met ontslag van den overdragenden aandeelhouder. Juister — en geheel in overeenstemming met dit laatste arrest, lijkt mij het standpunt van den Advocaat-Generaal in de onderhavige zaak. M.i. volkomen terecht meende deze, dat *zonder meer* niet elke overeenkomst van den aard als door *Woltman* met curatoren werd gesloten, nietig is; doch dat in elk bijzonder geval de rechtsgeldigheid dier overeenkomst aan de omstandigheden moet worden getoetst. Best mogelijk, dat in de contra-praestatie van den aandeelhouder „het equivalent der volstorting was begrepen, en dan zou er niet zuivere kwijtschelding zijn, doch missehien een in de plaats der eigenlijke volstorting tredend in betaling geven van andere waarden dan geld.”⁶⁾

* * *

Hoe staat het nu met het andere verweer van *de Boer*. Zou hij inderdaad, aangenomen dat het ontslag aan *Woltman* van diens stortingsverplichting niet rechtsgeldig was, dezen tot vergoeding hebben kunnen aanspreken?

Deze vraag moet zonder twijfel bevestigend worden beantwoord, nu *Woltman* nog aandeelhouder was. Immers de door *de Boer* gedane volstorting geschiedde ten bate van hem, *Woltman*, als aandeelhouder. Aldus besliste ook de Hooge Raad in een soortgelijk geval.⁷⁾

Zou echter *de Boer* tegen *Woltman* een verhaalsrecht hebben gehad, indien de laatste nog slechts oud-aandeelhouder ware geweest? Gelijk boven werd opgemerkt meende de Hooge Raad bij arrest van 30 Januari 1931 hierop een ontkennend antwoord te moeten geven. Ten onrechte, naar het ons voorkomt. Vroegere

³⁾ Arrest van 24 Nov. 1932, opgenomen in *Weekblad v. h. Recht*, nr. 12551 en *Nederlandsche Jurisprudentie* 1933, bl. 184.

⁴⁾ Anders *Scholten* in *Nederlandsche Jurisprudentie*, 1933, bl. 188.

⁵⁾ Zie *Weekblad v. h. Recht*, nr. 12345; *Nederlandsche Jurisprudentie* 1932, bl. 99.

⁶⁾ Verg. *Grup*, *De stortingsverplichting van den aandeelhouder in een naamlooze vennootschap* (proefschr. Utrecht 1923), bl. 82 vlg.

⁷⁾ Arrest van 11 Mei 1928, *Weekblad v. h. Recht*, nr. 11835; *Nederlandsche Jurisprudentie* 1928, bl. 1385.

en tegenwoordige aandeelhouders eener naamlooze vennootschap waren o.i. ook volgens de oude wet te beschouwen als hoofdelijke debiteuren ten aanzien van het nog te storten bedrag, met deze bijzonderheid echter, dat de zaak slechts een hunner, namelijk den tegenwoordigen aandeelhouder aangaat.⁸⁾

De onderlinge verhouding der oud-aandeelhouders wordt derhalve beheerscht door art. 1329 lid 1 B. W.:

De mede-schuldenaar eener hoofdelijke verbintenis, die de geheele schuld voldaan heeft, kan van de overige niet meer terug vorderen dan het aandeel van ieder hunner bedraagt.

En de verhouding tussehen den vroegeren en den tegenwoordigen aandeelhouder vindt haar regeling in art. 1331 B. W., hetwelk luidt:

Indien de zaak, waarvoor verscheidene personen zich als hoofdelijke mede-schuldenaren hebben verbonden, slechts een van hen aangaat, zijn zij wel ieder voor het geheel aan den schuldeiser verbonden, maar onder elkander worden zij beschouwd als borggen voor degenen wien de zaak betreft, en moeten diensvolgens door denzelfden worden schadeloos gesteld.

Vroegere en tegenwoordige aandeelhouders staan ten aanzien van het te storten bedrag tegenover de vennootschap als hoofdelijke schuldenaren, tegenover elkaar nemen zij de positie in van borg (n.l. de vroegere aandeelhouder) en hoofdschuldenaar (de tegenwoordige aandeelhouder). Daaruit volgt, dat wanneer de tegenwoordige aandeelhouder volstort, hij te dier zake geen verhaal heeft op den vroegeren, evenmin als een hoofdschuldenaar op den borg. Betaalt echter de oud-aandeelhouder, dan heeft hij regres voor het volle bedrag op den tegenwoordigen aandeelhouder, gelijk een borg op den hoofdschuldenaar (art. 1876 B. W.). En het bovenaangehaalde artikel 1885 B. W. zal niet slechts bij wijze van analogie, zooals *de Boer* beweerde, doch rechtstreeks toepassing vinden.

Intussehen, art. 43 (oud) W. v. K. sprak niet van hoofdelijkheid, zoodat te dezen aanzien verschil van meening mogelijk was. Wel doet dit uitdrukkelijk het nieuwe art. 39b lid 1 W. v. K. De toepasselijkheid van de hoofdelijkheidsbepalingen van het Burgerlijk Wetboek staat daarmee buiten twijfel.

Daarnaast doet art. 39b lid 2 W. v. K. den vorigen aandeelhouder, die betaald heeft, treden in de rechten, welke de vennootschap tegen latere houders heeft. Over de strekking en de onderlinge verhouding dezer twee bepalingen ware nog heel wat te zeggen. Wellicht doet zich later de gelegenheid voor, daarop nader in te gaan. Voor ditmaal meenen wij het bij bovenstaande uiteenzetting te moeten laten.

CHR. ZEVENBERGEN

⁸⁾ Zie *Grup*, t. a. p., bl. 95.

OVERZICHT DER REFERATEN, UITGEBRACHT OP HET VIJFDE INTERNATIONAAL CONGRES VOOR WETENSCHAPPELIJKE BEDRIJFSORGANISATIE GEHOUDEN TE AMSTERDAM, OP 18—23 JULI 1932¹⁾

Het 8ste punt der agenda luidt:

Welke standaarden kunnen worden gegeven voor de bepaling van het budget der kosten aan geld, tijd en arbeid voor het beheer der huishouding?

Over dit onderwerp zond een comité van The American Home Economics Association een referaat in getiteld:

Determination of Standards for the establishment of household Budgets for the expenditure of money, time and energy.

Genoemd comité bestond uit 5 dames, waarvan een professor of economics, New-York State College of Home Economics, een uitgeef-

¹⁾ Vervolg van bladz. 110.